

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

ETICKÁ VÝCHOVA

(Vzdelávacia oblasť: Človek a hodnoty)

PRÍLOHA ISCED 2

Posúdila a schválila ÚPK pre etickú výchovu

Bratislava 2011

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

- K kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy
- E emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city
- M motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity
- S socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziludské vzťahy
- A axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť
- K kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

OBSAH UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA – OBSAHOVÝ A VÝKONOVÝ ŠTANDARD

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sú zakomponované v desiatich základných témach a šiestich aplikačných témach:

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

Cieľom etickej výchovy ako povinnej voliteľného predmetu v nižšom stupni sekundárneho vzdelávania je

- poskytnúť žiakom impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu,
- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch,
- vysvetliť žiakom pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie,
- umožniť žiakom osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti, napr. vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie,
- umožniť žiakom osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie, učiť ich poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaoceňovanie,
- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, učiť sa kultivovane prejavovať svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg,
- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomiť si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom, zdôvodniť základné mravné normy, zaujať správny postoj k otázkam súvisiacim so sexualitou,
- rozvíjať u žiakov pozitívny postoj k postihnutým, chorým, a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie,
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami,
- umožniť žiakom pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom,

- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia,
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou; formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život, rozvíjať u žiakov povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti, v tomto zmysle byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovať kritického diváka.

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Osvojiť si základné sociálno-komunikačné zručnosti	Otvorená komunikácia Úrovne komunikácie, verbálna a neverbálna komunikácia, pozdrav, otázka, poďakovanie, ospravedlnenie, prejavenie úcty voči iným v komunikácii, komunikačné šumy, chyby a prekážky.	-vie vymenovať druhy komunikácie a jej úrovne - vie vysvetliť pojem otvorená komunikácia	- uvedomuje si príčiny komunikačných šumov a vníma miesto komunikačných prekážok pri nedorozumeniach	- dobre zvláda základné komunikačné zručnosti – predstavenie sa, pozdrav, poďakovanie, prosbu, ospravedlnenie sa -v komunikácii badať odstraňovanie komunikačných šumov
Osvojiť si zručnosti pozitívneho hodnotenia seba aj druhých	Poznanie a pozitívne hodnotenie seba Sebapoznanie, sebahodnotenie, sebaúcta, sebaovládanie, poznanie svojich silných a slabých stránok, povedomie vlastnej hodnoty, elementy formujúce sebaúctu v školskom veku (rodina, škola, vrstovníci, zovňajšok, úspech, vzťahy, záujmy...).	- rozumie a vie vysvetliť pojmy sebaúcta a sebaovládanie - vie pomenovať prvky podporujúce sebaúctu u žiaka	- uvedomuje si dôležitosť poznania svojich silných a slabých stránok - pozná elementy formujúce jeho sebaúctu	- badať snahu o väčšie sebapoznanie a rozvíjanie pozitívneho hodnotenie seba - v správaní badať väčšie sebaovládanie
Osvojiť si tvorivé riešenia každodenných situácií v medziľudských vzťahoch	Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých Pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach, pozitívne hodnotenie najbližších (rodina, kamaráti, učitelia...), hľadanie dôvodov pre pozitívne hodnotenie iných, ich verbálne vyjadrenie, prípadne písomné vyjadrenie pozitív iných, reflexia nad dobrom, ktoré od iných prijímame. Úcta k postihnutým, starým, chorým a pod.	- vie vysvetliť dôležitosť pozitívneho hodnotenia druhých v medziľudských vzťahoch	- chápe zmysel pozitívneho hodnotenia druhých - učí sa vidieť problémy postihnutých, starých a chorých a objavuje ich dary	- je schopný verbalizovať pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach - vie ohodnotiť dobro u iných i v podmienkach záťaže – u postihnutých, starých, chorých
Osvojiť si základné pojmy, súvisiace s	Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva Rozvíjanie základnej tvorivosti, objavovanie darov prostredníctvom širokej ponuky pre ľudskú tvorivosť (pohybová, výtvarná, imitačná, literárna, prosociálna...) radosť z tvorivosti, tvorivosť a iniciatíva v medziľudských	- vie vysvetliť, aké má miesto tvorivosť v medziľudských	- rozumie, že tvorivosť je potrebná nielen pre vedu a umenie, ale aj pre vytváranie	- pri robení dobra je iniciatívny a tvorivý - veie si väžiť dobro poskytnuté iným človekom

<p>ochranou prírody a životného prostredia</p>	<p>vzťahoch (čo môžem urobiť pre mojich spolužiakov, pre našu triedu, pre rodinu, pre ľudí v núdzi...).</p> <p>Etické aspekty ochrany prírody Vnímanie prírody, obdiv a úcta ku všetkým formám života, dôležitosť ochrany prírody z hľadiska prosociálnosti (úcta k tým, čo prídu do prírody po nás, či už o týždeň, alebo o sto rokov...) ekologická etika z pohľadu žiaka (zber odpadu, neznečisťovať okolie, šetriť prírodu konkrétnou citlivosťou v bežných životných situáciách –tečúci vodovodný kohútik, zbytočne zažaté svetlo).</p>	<p>vzťahoch</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie vymenovať znaky tvorivého človeka -vie vysvetliť súvislosti medzi ľudskou činnosťou a životným prostredím – vie uviesť príklady ekologickej etiky (šetrenie energie, ochrana prírody) 	<p>medziľudských vzťahov</p> <ul style="list-style-type: none"> - cíti sa súčasťou prírody a chce jej pomôcť - vníma svoje možnosti pre ochranu životného prostredia 	<ul style="list-style-type: none"> - podľa svojich možností a výziev, ktoré ponúka daný región ,chráni prírodu a životné prostredie
--	--	---	--	--

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
<p>Osvojiť si ďalšie prosociálne zručnosti, ako napr. vyjadrovanie citov, empatia, asertivita, prosociálne správanie.</p> <p>Osvojiť si pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie.</p>	<p>Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov Uvádanie žiakov do tajomstva citového života, definovanie a delenie citov, pocitov, identifikácia vlastných citov, pomenovanie, uchopenie, vyjadrenie a spôsob ich usmerňovania. Pomoc pri verbalizácii citového sveta – ponúknuť žiakom paletu vyjadrení pre to, čo prežívajú.</p>	<p>-vie vysvetliť pojem city a ich základné členenie- tie, čo sa spájajú s prežívaním pohody (radosť, nádej, istota, vďačnosť, láska...)a tie, čo sa spájajú s prežívaním nepohody (hnev, neistota, neprijatie, smútok, odmietnutie...) -rozumie a vie vysvetliť vplyv citov na zdravie a výkonnosť človeka</p>	<p>-chápe dôležitosť vyjadrenia citov pre život -z vlastnej skúsenosti chápe, ako vplývajú city na zdravie a výkonnosť</p>	<p>- vie narábať s pojmovým aparátom, ktorý sa týka identifikácie citov (vie pomenovať rôzne spôsoby vlastného prežívania) - badať snahu vyjadrovať city zrozumiteľne a bez zraňovania iných</p>
	<p>Kognitívna a emocionálna empatia, pochopenie druhých, vžitie sa do situácie druhých Rozvoj empatického vnímania iných ľudí na základe pochopenia dôležitosti empatie pre seba samého. Zložky empatie – kognitívna a empatická. Jej rozvoj – počúvanie, podobná skúsenosť, citlivosť, vyprázdnenie sa pre druhého, samotné zažívanie zo strany druhých.</p>	<p>-rozumie a vie vyjadriť pojem empatie a jej význam v medziľudských vzťahoch</p>	<p>- chápe význam empatie vo svojom živote a je ochotný ponúkať ju iným</p>	<p>-v komunikácii badať prvky aktívneho počúvania a prejavenia empatie</p>
	<p>Zvládnutie asertivity Asertivita ako súčasť komunikácie. Spôsoby správania v kolíznych situáciách – pasívne, agresívne a asertívne. Vysvetlenie podstaty asertivity – pokojné presadzovanie svojich názorov bez toho, aby sme ubližovali inému. Výhody a nevýhody všetkých troch typov správania. Asertivitou odbúravame agresivitu, bránime svoje práva, bránime sa proti manipulácii a útokom a učíme sa vyjadriť svoj názor.</p>	<p>- vie vysvetliť pojem „sebapresadenie“ a pozná jeho význam v medziľudských vzťahoch</p>	<p>- je schopný reflektovať na svojom živote všetky tri formy správania - agresívne, pasívne a asertívne - chápe výhodnosť asertívneho správania pre ozdravenia a jasnosť vzťahov</p>	<p>- pri strete záujmov je schopný komunikovať asertívne, hájiť si svoje právo, avšak vnímať a rešpektovať i oprávnený nárok iného</p>
<p>Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre Vysvetlenie pojmov vzor, model, idol. Pozitívne a negatívne vzory. Pozitívne vzory správania v histórii, literárne vzory, filmoví hrdinovia. Rozvíjať schopnosť mravného úsudku na modeloch správania, ktoré sú prezentované v médiách. Čo je to dobro a zlo v ľudskom živote? Ako sa prejavuje na správaní jednotlivcov a skupín, s akými dôsledkami pre jednotlivca a skupiny?</p>	<p>- vie vysvetliť pojmy vzor, model, idol, ideál - vie rozlíšiť pozitívne a negatívne vzory - vie uviesť aspoň dva negatívne a dva pozitívne príklady vzorov z histórie a z literatúry i zo svojho okolia</p>	<p>-chápe pojmy vzor, model, idol vo svojom živote - cíti obdiv voči prosociálnym vzorom a chce sa im podobať</p>	<p>- je schopný posúdiť a detronizovať svoj idol - prejavuje schopnosť mravného úsudku pri posudzovaní pozitívnych a negatívnych literárnych i historických vzorov</p>	

	<p>Pozitívne vzory v každodennom živote Vedíme žiakov k citlivosti na vnímanie ľudí okolo seba, anonymný hrdina. Moje okolie a dobrí ľudia, čo si na nich najviac cením? Ako by som chcel žiť a ako nie, ako kto a prečo? Prečo sa mi nedarí byť taký ako oni? Každý človek je pozvaný k naplneniu svojho života dobrom originálnym spôsobom. Môžem byť aj ja vzorom pre iných?</p> <p>Prosociálne správanie Komponenty prosociálneho správania: - správanie v prospech druhého, správanie bez očakávania protislužby, alebo vonkajšej odmeny, správanie podporujúce reciprocitu, správanie, ktoré nenaruší identitu osoby, ktorá sa správa prosociálne. Druhy prosociálneho správania: pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo.</p>	<p>-vie vymenovať vlastnosti ľudí, ktorí môžu byť pozitívnym vzorom a vie aspoň dvoch takýchto ľudí identifikovať vo svojom okolí</p> <p>- rozumie a vie vysvetliť pojem prosociálne správanie (prejavené dobro vo vzťahu k inému človeku bez očakávania aktuálnej odmeny) - vie vymenovať niektoré druhy prosociálneho správania</p>	<p>- chápe dôležitosť prítomnosti prosociálnych vzorov vo svojom živote - sám sa identifikuje s niektorými vlastnosťami svojich vzorov</p> <p>- z vlastnej skúsenosti si uvedomuje, čo je to nezištnosť pri konaní dobra - tešia ho rôzne druhy prijatého i vykonaného prosociálneho správania</p>	<p>- pripúšťa možnosť byť potencionálnym vzorom a v tomto zmysle badať prvky väčšej zodpovednosti</p> <p>- badať rozvoj empatie ako predpokladu prosociálneho správania - je ochotný pomôcť, podeliť sa - vie prijať ponúkanú pomoc - participuje na tvorbe sociálnych projektov v triede, príp. v blízkom okolí</p>
--	--	--	--	---

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Osvojovanie si základných postojov, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie. Učenie sa poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaoceňovanie	<p>Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity Veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby, úcta k človeku. Poznávanie svojich silných a slabých stránok, pozitívne a negatívne vlastnosti. Zdravé sebavedomie. Prijatie samého seba aj so svojimi nedostatkami.</p>	<p>-vie vysvetliť význam poznania silných a slabých stránok osobnosti</p>	<p>- poznáním svojich silných a slabých stránok svojej osobnosti vytvára priestor pre sebaaprijatie a rozvoj intrapersonálnej komunikácie</p>	<p>- v komunikácii i vo vzťahoch prejavuje sebaúctu - vie vyjadriť svoje myšlienky, formuluje ich ako svoj názor</p>
Učenie sa obhájiť svoje práva a názory	<p>Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory Vedieť sa presadiť a obhájiť v rôznych situáciách: opýtať sa prečo, vedieť odmietnuť, vysloviť sťažnosť, vysvetliť svoje názory, požiadať o láskavosť, vysloviť návrh, čeliť manipulácii a tlaku skupiny, alternatívne spôsoby riešenia konfliktov, asertivita a asertívne práva.</p>	<p>- vie vysvetliť uplatnenie pojmu asertivita v každodennosti - vie vysvetliť pojem manipulácia</p>	<p>- chápe proces sebaakceptácie - rozumie manipulatívnym spôsobom v správaní svojom i v správaní iných - pozná svoje právo na odmietnutie nevhodnej ponuky a pozná zásady jej uplatnenia</p>	<p>- obhajuje svoje legitímne práva - svoje názory doloží argumentáciou - rozlišuje manipulatívne správanie iných i seba a odmieta ho - v komunikácii uplatňuje prvky asertívnych techník (vedieť povedať nie)</p>
Osvojenie si pojmov asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie.	<p>Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity Nový vzťah k druhým: nezávislosť a rešpektovanie. Rozvíjanie vlastnej identity v interakcii s druhými. Slobodné prijatie záväzkov a vernosť k nim ako predpoklad zrelosti (napr. prijímanie úloh v rodine, v žiackom kolektíve, v záujmových skupinách...).</p>	<p>-vie vysvetliť slová: nezávislosť a rešpektovanie, ponúkание a prijímanie slobody, zodpovednosť -pozná zásady prosociálneho správania - vie pomenovať možnosti prosociálneho správania vo vlastnej rodine</p>	<p>-chápe, že zodpovedná sloboda ho vedie k dobru pre iných i pre seba - chápe pojmy zodpovednosť a vernosť</p>	<p>- v správaní badať posun k prosociálnosti - je verný zásadám prosociálnosti - postupne preberá zodpovednosť za svoje rozhodnutia</p>
Poznávanie svojich práv a povinností v rodine, učenie sa kultivovane prejavovať svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje	<p>Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine Hlbšie poznanie vlastnej rodiny (ako poznám svoju matku, svojho otca, súrodencov...). Uplatňovanie sociálnych</p>	<p>- vie pomenovať možnosti prosociálneho správania vo vlastnej rodine</p>	<p>- uvedomuje si svoje práva a povinnosti v rodine a snaží sa chápať ich význam</p>	<p>- prejavuje snahu vychádzať dobre s členmi vlastnej rodiny - v rodine uplatňuje základné</p>

<p>rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg</p>	<p>zručností v rámci rodiny (byť empatickým, otvorene a citlivo komunikovať, byť asertívnym...). Zdravá a nezdravá kritickosť. Reflexia nad vlastnou kritickosťou v rodine. Pochopenie rodičov a súrodencov, dobré vzťahy v rodine, tolerancia a rešpektovanie autority, vzťahy medzi súrodencami.</p>		<p>- túži prispieť svojím dielom do dobrého fungovania vlastnej rodiny</p>	<p>komunikačné zručnosti, požiadať o láskavosť, o odpustenie, vedieť vysloviť návrh - v rodinnom prostredí vie použiť pozitívne hodnotenie, empatiu a tvorivosť v prosociálnom správaní -prejavuje spoluúčasť na rodinnom živote - je schopný reflektovať vlastné pôsobenie v rodine</p>
<p>Spoznávanie svojej sexuálnej identity, chápanie pozitívnych hodnôt priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomovanie si rizík, spojených s predčasným sexuálnym životom.</p>	<p>Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti Rozvíjanie sexuálnej identity. Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami. Priateľstvo a láska. Utváranie predstáv o budúcom partnerovi. "Zázrak života" - počatie a prenatálny život ľudského plodu. Rozpor medzi pohlavnou a psychosociálnou zrelosťou. Predčasný sexuálny styk, jeho príčiny a dôsledky. Pohlavné choroby a AIDS. Následky odtrhnutia sexu od osobného vzťahu a zodpovednosti.</p>	<p>- vie čo je to počatie a prenatálny život človeka - vie vysvetliť dôvody pre odloženie prvého sexuálneho styku do psychosociálnej zrelosti - vie vysvetliť príčiny a dôsledky predčasného sexu - vie čo sú to pohlavné choroby a AIDS</p>	<p>- sexualitu vníma ako veľkú hodnotu - vníma a stotožňuje sa so svojou sexuálnou identitou - chápe pozitívne hodnoty, ako priateľstvo, láska, manželstvo a rodina - uvedomuje si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom - túži po hlbokom vzťahu založenom na úcte a vzájomnej láske</p>	<p>- o otázkach sexuality hovorí úctivo - neznáme oblasti si ujasňuje dialógom s rodičmi, alebo učiteľom, - vo vzťahu k inému pohlaviu je pozorný a vnímavý</p>
<p>Rozvíjanie pozitívneho postoja k postihnutým, chorým a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie.</p>	<p>Vzťah k chorým, starým, postihnutým, mentálne alebo morálne narušeným ľuďom. Rozvoj empatie, komunikácie s vyššie spomínanými ľuďmi. Ochota chápať ich potreby, ale aj vidieť ich možnosti a bohatstvo, ktoré môžu odovzdať ostatným. Tolerancia, rešpektovanie odlišností, generačné rozdiely.</p>	<p>- vie vymenovať obmedzenia a prednosti chorých a osôb so špecifickými potrebami - vie zdôvodniť potrebu i špecifiká komunikácie s osobami so špecifickými potrebami</p>	<p>- uvedomuje si ťažkosti, ktoré prežívajú starí a chorí ľudia a túži im pomôcť</p>	<p>- v kontakte so starými, chorými a s osobami so špecifickými potrebami prejavuje prvky tvorivej prosociálnosti</p>

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Osvojovanie si základných postojov súvisiacich s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami.	Zdroje etického poznania ľudstva			
	Etika; mravné hodnoty a normy; svedomie - pozitívne vzory (príklad zreých osobností), literatúra, náboženstvo, umenie a ľudová slovesnosť.	- vie vysvetliť, čo je to mravná hodnota a mravná norma - pozná základné zdroje etického poznania ľudstva	- chápe význam svedomia vo svojom živote	- prejavuje rozhodnutie pre dobro ako postoj
	Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota			
Osvojovanie si pozitívnych postojov vo vzťahu k svojmu zdraviu a ochrane života človeka.	Ochrana života a starostlivosť o zdravie ako etický problém. Základy duševnej hygieny. Niektoré problémy lekárskej etiky (eutanázia, génová manipulácia).	- vie vysvetliť termín zdravie a starostlivosť o zdravie - vie zdôvodniť tvrdenie, že zdravie je etická hodnota	- chápe, čo v sebe zahŕňajú ochrana života a starostlivosť o zdravie	- chráni zdravie svoje i zdravie iných (oblečenie, jedlo, odpočinok, pohyb, stop drogám...)
Osvojovanie si základných pojmov súvisiacich s ekonomickými hodnotami vo vzťahu k etike, osvojovanie si základných ekonomických cností.	Ekonomické hodnoty a etika			
	Vlastníctvo a peniaze ako prostriedok a ako cieľ. Primárna orientácia na peniaze a materiálne dobrá ako jeden z deštruktívnych prvkov ľudského života (materializmus, konzumizmus). Reklama - jej ciele a metódy. Dešifrovanie manipulácií konzumizmu a orientácia na rozvoj celého človeka. "Ekonomické cnosti": sporivosť, podnikavosť, umenie hospodáriť Svojpomoc, solidarita,	- vie rozoznať a vysvetliť inštrumentálnosť a cieľovosť hodnoty peňazí - rozumie pojmom materializmus a	- chápe základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami - pozná ciele a	- v materiálnej oblasti je rozvážny,

<p>Osvojovanie si základných etických hodnôt, súvisiacich s dobrým menom, ctťou a pravdou.</p>	<p>pomoc sociálne slabším. Poctivosť, ochrana spotrebiteľa.</p> <p>Dobré meno a pravda ako etické hodnoty</p> <p>Poznanie a pravda ako etické hodnoty. Pravda a lož. Tajomstvo. Je vždy nesprávne nepovedať pravdu? Česť, dobré meno, ublíženie na cti.</p>	<p>konzumizmus</p> <p>- vie vymenovať „ekonomické cnosti“</p> <p>- pozná zásady narábania s pravdou</p> <p>- vie vysvetliť pojmy dobré meno, česť, ublíženie na cti</p>	<p>úlohy reklamy</p> <p>- chápe etické problémy súvisiace s pravdou a dobrým menom</p> <p>- uvedomuje si hodnotu pravdy, cti a dobrého mena</p>	<p>nemá veľké nároky</p> <p>- nepodlieha manipulácii reklamy a nedožaduje sa nadbytku ako nevyhnutnosti</p> <p>- prejavuje solidaritu a pomoc</p> <p>- v komunikácii svoje názory a tvrdenia podkladá argumentmi a prijíma argumentáciu iných</p> <p>- nevstupuje bezhlavo do kritiky iných, neohovára a neosočuje</p>
--	--	---	---	--

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Prehľbovanie svojich komunikačných spôsobilostí orientovaných na riešenie problémov a vedenie dialógu.	<p>Prehľbovanie komunikačných spôsobilostí</p> <p>Počúvanie, vedenie dialógu, riešenie konfliktov. Asertivita, orientovaná na prosociálnosť, požiadať o láskavosť, hovoriť adresne, vedieť povedať nie, oprávnená a neoprávnená kritika.</p>	<p>- vie, aké má miesto asertivita v prosociálnom správaní</p> <p>- pozná zásady prijímania a vyslovenia komplimentu, prijímania oprávnenej i neoprávnenej kritiky</p>	<p>- chápe dôležitosť rozvoja vlastnej komunikácie pre rozvoj vzťahov</p> <p>- vníma vlastné omyly, čo ho vedie k väčšej otvorenosti prijať kritiku</p>	<p>- je schopný vyjadriť i prijať kompliment</p> <p>- je schopný pokojne prijať oprávnenú kritiku</p> <p>- na neoprávnenú kritiku reaguje podľa zásad asertívneho správania</p>
Rozvíjanie povedomia vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti.	<p>Zdravý životný štýl</p> <p>Povedomie vlastnej hodnoty, rozvíjanie skromnosti (opak neprímeraného sebaocenenia) nepovyšovať sa nad iných vo vystupovaní, v nárokoch, dobroprajnosť, cieľavedomosť, pracovitosť, usilovnosť, čistota zmysľania, reči, prejavov správania v oblasti sexuality, význam studu a intimity v prejavoch náklonnosti medzi chlapcom a dievčaťom, kultivované vyjadrovanie svojich citov, hlavne negatívnych, veselosť, sebaovládanie. Zmysluplné využitie voľného času.</p>	<p>- pozná zásady, ktoré sa súvisia so zdravým životným štýlom a vie ich vysvetliť</p> <p>- vie popísať význam studu a intimity v prejavoch náklonnosti medzi chlapcom a dievčaťom</p>	<p>- chápe dôležitosť zdravého životného štýlu aj vo svojom živote</p>	<p>- vo svojom živote uplatňuje zásady zdravého životného štýlu</p> <p>- má svoje koníčky a vie o nich so záujmom hovoriť</p>
Oboznámenie sa s niektorými vlastnosťami podporujúcimi zdravý životný štýl.	<p>Závislosti</p> <p>Poukázať na škodlivosť závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú život – fajčenie, alkohol, omamné látky, konzumný a nezodpovedný sex, hracie automaty, nadmerné sledovanie televízie, sekty a kulty, skupiny orientované na rasovú neznášanlivosť.</p>	<p>- vie vymenovať možnosti trávenia voľného času vo svojom prostredí</p>		<p>- voľný čas využíva vyvážené na zábavu, na pomoc, na prehľbovanie vzťahov, na svoje záujmy</p>

<p>Preberanie zodpovednosti pri ponuke rozličných typov závislostí, vrátane nevhodných masmediálnych vplyvov.</p> <p>Osvojovanie si významu pozitívneho myslenia v ľudskom živote a snaha o jeho rozvíjanie a šírenie.</p>	<p>Masmediálne vplyvy</p> <p>Reflektovať vplyv masmédií - prosociálne vzory v masmédiách, kritické hodnotenie videoprodukcie a televíznych programov, analýza filmu, výchova kritického diváka, možnosti pozitívneho ovplyvňovania televíziou.</p>	<p>- vie, čo spôsobuje závislosti v živote mladého človeka</p> <p>- pozná škodlivosť závislosti od fajčenia, alkoholu, omamných látok, hracích automatov, televízie, internetu, sexu, siekt, skupín orientovaných na rasovú neznášanlivosť</p> <p>- vie vymenovať pozitíva i negatíva masmédií hlavne televízie a internetu</p>	<p>- uvedomuje si množstvo ponúk na závislosť</p> <p>- reflektuje mieru vlastnej slobody od rôznych závislostí</p> <p>- túži zostať slobodným</p> <p>- chápe význam masmediálnych vplyvov vo svojom živote</p> <p>- je citlivý na zábery filmovej produkcie (etický odkaz)</p>	<p>- na ponuky k neviazanej zábave alebo iným druhom závislostí odpovedá – „nie“</p> <p>- je schopný posúdiť mieru pri rôznych ponukách zábavy</p> <p>- akákoľvek neznášanlivosť voči osobám alebo skupinám osôb je mu cudzia</p> <p>- je schopný si vyberať televízne programy</p> <p>- je pripravený vyhodnotiť etické prvky filmu, alebo vysielania (vhodného pre svoju vekovú kategóriu)</p> <p>- vo virtuálnej realite hľadá to, čo podporuje jeho zdravý životný štýl</p>
--	---	---	---	---

Spracovali: PaedDr. Oľga **KRIŽOVÁ**
Mgr. Ivan **PODMANICKÝ**, PhD.